

PASTORALĂ LA NAȘTEREA DOMNULUI
Zalău, 2023

† **Petroniu**

Prin harul lui Dumnezeu Episcopul Sălajului

Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor
creștini din cuprinsul Episcopiei Sălajului:
Har, pace, ajutor și milă de la Dumnezeu,
iar de la Noi, arhieresti binecuvântări!

Iubiți credincioși,

Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să sărbătorim și în acest an mult așteptatul praznic al Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, care reprezintă pentru noi toți un prilej de aleasă și sfântă bucurie creștinească pentru că ne amintește și ne descoperă minunea dumnezeiască a întrupării Fiului lui Dumnezeu. De fiecare dată când prăznuim Nașterea Pruncului Iisus, mintea și inima noastră sunt cuprinse de evlavie și uimire în fața minunii care s-a săvârșit în Betleem, de adâncă recunoștință față de Dumnezeu și de Maica Domnului, prin care a venit această negrăită bucurie.

Viața, minunile și propovăduirea Domnului Hristos au fost relatate în paginile Noului Testament, însă dintru început unele dintre faptele și învățăturile Sale au fost răstălmăcite de către unii exegeți neîntăriți duhovnicește, care au fost înșelați de diavolul, de aceea Sfântul Apostol Pavel le-a atras luarea aminte preoților din Efes: *„Eu știu bine că după plecarea mea vor intra între voi lupi înverșunați care nu vor cruța turma. Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați grăind învățături răstălmăcite, ca să-i tragă după ei pe ucenici. Drept aceea, privegheați, aducându-vă aminte că timp de trei ani, noaptea și ziua n-am încetat să vă sfătuiesc, cu lacrimi, pe fiecare din voi”* (Faptele Apostolilor 20,29-31).

În această situație, Biserica a fost nevoită să-și aprofundeze și să-și formuleze învățătura de credință. Apologetii și scriitorii bisericești ai primelor veacuri creștine, precum și Sfinții Părinți, au alcătuit opere teologice de o însemnătate inestimabilă, dar, urmând exemplul Sfinților Apostoli întruniți în Sinod Apostolic în Ierusalim, au organizat sinoade locale și ecumenice, unde, sub inspirația Sfântului Duh, au stabilit care este învățătura cea adevărată a Bisericii, formulând dogmele acesteia.

În limbaj teologic, dogma este o opinie sau o hotărâre formulată de un sinod, în care Biserica recunoaște conținutul deplin și dezvoltarea ortodoxă a învățaturii apostolice, transmisă fie prin tradiție scrisă, fie prin cea orală. În vocabularul

sinoadelor ecumenice, dogma înseamnă expresia sinodală, cu autoritate obligatorie explicită, a credinței Bisericii.

Dogma, în genere, ca definiție bisericească a misterului revelat, nu poate fi nici substituită, nici izolată și nici confundată cu celelalte tipuri de enunțuri teologice din sistemul cultic-liturgic al Bisericii, fără profunde implicații teologice și patristice în gândirea și viața Bisericii. Vestind oamenii pe Dumnezeu în Sine, în ființa Sa eternă, dogma nu este nici speculație, nici exegeză, nici propovăduire, nici rugăciune de cerere sau mulțumire, ce-L evocă și invocă lucrarea Sa istorică, ci este corespondentul în adresă umană a ceea ce este doxologia în adresă divină.

Unii dintre creștinii zilelor noastre au impresia că învățătura Bisericii, din moment ce a fost revelată de Dumnezeu, a fost formulată într-un mod facil, fără vreo dezbateri sau opoziție, însă în realitate enunțarea dogmelor a creat frământări majore în sânul Bisericii și chiar a Imperiului Bizantin.

Din multitudinea de exemple în acest sens vom prezenta doar trei. În prima jumătate a secolului al VII-lea, Imperiul Bizantin era frământat în interior de disputele dintre adepții învățaturii Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon și monofiziți, iar granițele sale erau mereu amenințate de atacurile avarilor, perșilor și ale arabilor. Fiind persecutați de către curtea imperială de la Constantinopol, monofiziții, locuitori majoritari ai provinciilor orientale ale Imperiului, au devenit aliații perșilor, folosind convingerile lor religioase drept acoperire pentru tendințele lor de autonomie. Acest fapt l-a determinat pe împăratul Heraclie (610-641) și pe colaboratorul său fidel, Patriarhul Serghie al Constantinopolului, să încerce prin orice mijloace să restabilească unitatea religioasă a Imperiului. Patriarhul a pregătit, în acest scop, o formulă hristologică: monoenergismul, conceput pe baza definiției Sinodului al IV-lea Ecumenic, a celor două firi ale Mântuitorului într-un singur ipostas, căreia i-a adăugat învățătura unei singure lucrări în Hristos. Monoenergismul era menit să se adreseze atât ortodocșilor cât și monofiziților. Monoenergismul a fost o erezie, care a fost combătută fără drept de replică de către Sfântul Maxim Mărturisitorul.

Împăratul Heraclie, dorind în continuare să-i aducă în sânul Bisericii Ortodoxe pe monofiziții din Siria și Egipt, căuta o formulă care să permită exprimarea ideii de unitate în persoana lui Hristos, cu scopul de a-i mulțumi pe dizidenți, fără a sacrifica distincția Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon a celor două firi. Întrucât monoenergismul fusese combătut de Sfântul Maxim Mărturisitorul, în anul 638, bazileul a publicat un decret numit Ecthesis, prin care porungea să se păstreze tăcere asupra unei lucrări sau două în Iisus Hristos, dispunând ca toți locuitorii Imperiului să mărturisească o singură voință în El. Astfel, decretul imperial din 638 a marcat trecerea de la monoenergism la monotelism.

Despre cele două erezii vom vorbi ceva mai jos.

În veacul al VIII-lea, împăratul bizantin Leon al III-lea Isaurul (717-741) a declanșat o prigoană cruntă împotriva celor ce se închinau sfințelor icoane, în care au

fost profanate și distruse multe icoane, ca și lăcașurile de cult ce le adăposteau, iar numeroși călugări, apărători ai icoanelor, au fost schingiuiți, alungați din mănăstiri și chiar omorâți. Mănăstirile au fost jefuite, iar pământurile și bunurile lor confiscate.

Urmașul împăratului Leon al III-lea Isaurul, Constantin al V-lea Copronimul (741-775), a fost un iconoclast mult mai înverșunat decât tatăl său. În timpul acestuia, persecuțiile împotriva cinstitorilor sfințelor icoane au devenit deosebit de crude. Persecutorii s-au încrâncenat mai ales împotriva monahilor, pe care Constantin Copronimul îi numea „idolatri și închinători ai întunericului”. Călugării erau forțați să încalce voturile monahale, li se zdrobea capul deasupra unei icoane, erau cusuți în saci și înecați în mare, iar mâinile monahilor care pictau icoane erau arse.

Noi, ortodocșii de astăzi, avem operele Sfinților Părinți traduse în limbile moderne, la fel și hotărârile sinoadelor ecumenice și ale celor locale, precum și ample tratate de teologie, de aceea avem explicată în cele mai mici detalii învățătura de credință a Bisericii, însă în primele veacuri creștine aceasta nu era formulată, de aceea numeroși interpreți ai Sfintei Scripturi s-au rătăcit în tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu.

Gnosticismul, care a cunoscut un impresionant destin în istoria religioasă și culturală a umanității, prelungindu-se până târziu în Evul mediu (sub forma marcionismului, maniheismului, bogomilismului și catarismului), a reprezentat cea dintâi și cea mai periculoasă erezie creștină, cea mai enigmatică și cea mai fascinantă din cele ivite de-a lungul istoriei Bisericii. Chiar dacă nu s-a putut impune ca religie în mod durabil, gnosticismul a cunoscut infiltrări și răbufniri periodice în istoria spirituală și culturală a Europei, reminiscențele sale putând fi detectate în teozofia lui Jakob Böhme (1575-1624), în poezia și filozofia germană a secolului al XIX-lea, și până în psihologia abisală a lui Carl Gustav Jung (1875-1961).

Întrucât astăzi prăznuim Crăciunul, în cele ce urmează vom prezenta unele dintre cele mai răspândite învățături greșite legate de persoana sau cele două firi ale Domnului Hristos, pentru ca noi, cei ancorați în adevărurile de credință ale Bisericii, să conștientizăm cât de mult poate întuneca vrăjmașul mințile oamenilor lipsiți de discernământ și cât pot rătăci aceștia calea adevărului, însă le vom și combate cu argumente din Sfânta Scriptură și din Sfinții Părinți ai Bisericii.

În concepția iudeo-creștinilor eretici (nazorei, ebioniți și elchesaiți), Domnul nostru Iisus Hristos era un simplu om, fiul lui Iosif și al Mariei.

Pentru arieni (adeptii preotului Arie din Alexandria), Fiul lui Dumnezeu nu este de o ființă cu Dumnezeu Tatăl, fiind prima creație a Tatălui, pentru că Dumnezeu nu putea crea universul material decât cu ajutorul unei ființe intermediare, în consecință, Fiul este inferior Tatălui. În concepția lui Arie, înainte de a-L crea pe Fiul, Dumnezeu nu a fost Tată.

Apolinarismul (idee eretică susținută de episcopul Apolinarie de Laodiceea) nega prezența unui suflet uman în Iisus Hristos. Deoarece trupul omenesc nu poate

exista prin el însuși, are nevoie de un principiu animator, pe care îl joacă sufletul, însă în cazul lui Iisus, sufletul Său a fost înlocuit de Logosul divin numit Hristos. Astfel, Iisus nu a avut suflet rațional, minte și voință.

Conform nestorianismului (erezie concepută de Patriarhul Nestor al Constantinopolului), în Iisus Hristos nu ar exista numai două firi, cea umană și cea dumnezeiască, ci și două persoane: una umană (omul Iisus) și una divină (Cuvântul, Hristos), pentru că Fiul lui Dumnezeu nu a fost om cu adevărat, ci a locuit în omul Iisus, ca într-un templu.

Monofizitismul (conceput de monahul Eutihie din Constantinopol) nu făcea distincție între persoană (ipostas) și natură (fire), afirmând că Iisus Hristos nu are decât o singură fire, cea divină, care a absorbit-o pe cea umană.

În Sfânta Scriptură însă citim că *„la început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr. Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul cel Unul-Născut, Care este în sânul Tatălui, El L-a făcut cunoscut”* (Ioan 1,1-2; 14 și 18). *„Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16). *„Întru aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu către noi, că pe Fiul Său cel Unul Născut L-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem”* (I Ioan 4,9). Sfântul Apostol Pavel ne atrage și el atenția: *„Luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filozofia și cu deșarta înșelăciune din predania omenească, după înțelesurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos. Căci întru El locuiește, trupește, toată plinătatea Dumnezeirii”* (Coloseni 2,8-9).

Sfinții Părinți ai Bisericii au lămurit că natura sau firea nu are existență proprie, ci apare întotdeauna personalizată. Așadar, natura nu există decât prin persoane, și fiecare persoană își posedă natura pe deplin. Fiecare dintre persoanele Sfintei Treimi deține deplinătatea naturii dumnezeiești, așa cum fiecare persoană umană posedă plinătatea naturii umane. Natura este aceeași la toți oamenii, însă persoanele sunt nenumărate, fiecare dintre ele fiind unică și de neînlocuit. În momentul zămislirii în pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu Și-a asumat în persoana Lui, alături de firea dumnezeiască, natura omenească luată din Sfânta Fecioară, iar El S-a născut din Preacurata ca persoană, iar nu ca natură, pentru că întotdeauna natura este concretizată în ipostas. Astfel, în Domnul Hristos există două naturi sau firi (cea dumnezeiască și cea omenească), dar o singură persoană, aceea a Fiului lui Dumnezeu făcut om.

Pe scurt, Domnul Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat în persoana cea una a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Ca Dumnezeu, S-a născut din veci din Tatăl, iar ca om, S-a născut la plinirea vremii din Sfânta Fecioară Maria, după cum mărturisim și în Simbolul Credinței că El este „Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care

din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut. Care pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, și S-a făcut om”.

Cele două firi sau naturi ale Domnului Hristos (dumnezeiască și omenească) sunt unite în mod neamestecat și neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit.

În opinia adopționiștilor, Domnul Hristos a fost un simplu om, însă pentru evlavia Lui a fost adoptat de Dumnezeu ca Fiu al Său în momentul botezului din râul Iordan. În urma botezului, Iisus Hristos ar fi primit în trup Logosul divin.

Această învățătură eretică este combătută de citatele scripturistice prezentate până acum, dar și de afirmațiile Mântuitorului din timpul activității Sale publice: *„Eu și Tatăl Meu una suntem”* (Ioan 10,30). *„Tatăl este întru Mine și Eu întru Tatăl”* (Ioan 30,38). *„Iisus le-a zis iudeilor: «Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez». Deci pentru aceasta căutau și mai mult iudeii să-L omoare, nu numai pentru că dezlega sâmbăta, ci și pentru că zicea că Dumnezeu este Tatăl Său, făcându-Se pe Sine deopotrivă cu Dumnezeu”* (Ioan 5,17-18).

Pentru docheți Domnul Hristos nu s-a întrupat cu adevărat, ci trupul Său văzut de oameni a fost doar o părere, o iluzie. Adepții acestei învățături eretice negau astfel umanitatea Domnului Hristos.

Sfânta Scriptură însă ne învață că *„Dumnezeu S-a arătat în trup”* (I Timotei 3,16), deci Iisus Hristos și-a asumat trup, asemenea nouă. Sfântul Ioan Evanghelistul ne atrage atenția: *„Mulți amăgitori au ieșit în lume, care nu mărturisesc că Iisus Hristos a venit în trup; unul ca acesta este amăgitorul și Antihristul”* (II Ioan 1,7). *„Jubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți proroci mincinoși au ieșit în lume. În aceasta să cunoașteți duhul lui Dumnezeu: orice duh care mărturisește că Iisus Hristos a venit în trup, este de la Dumnezeu. Și orice duh care nu-L mărturisește pe Iisus Hristos, nu este de la Dumnezeu, ci este duhul lui Antihrist”* (I Ioan 4,1-3).

Modalități ori sabelienii (reprezențați de Noet din Smirna, de Praxeas și mai cu seamă de Sabelie) susțineau că Iisus Hristos nu este om, ci Dumnezeu adevărat, dar El este însăși persoana Tatălui manifestată ca Fiu; prin urmare, în Dumnezeu există un singur ipostas divin care a jucat trei roluri sau și-a asumat trei măști succesive în etapele istoriei mântuirii: în Vechiul Testament ca Tată (care a creat lumea materială și a dat legea mozaică), în Noul Testament ca Fiu (care a mântuit lumea) și în epoca Bisericii ca Duhul Sfânt.

Montanismul avea în centru persoana Duhului Sfânt, opusă Fiului, Domnul Hristos fiind practic substituit cu Duhul, care era de genul feminin, fiind chiar interpretat ca „fică a Sionului” (o curioasă anticipare a teologiilor feministe actuale).

În Sfânta Scriptură sunt menționate momente în care a lucrat doar o persoană a Sfintei Treimi, dar și toate împreună, ceea ce desființează aceste erezii.

Astfel, la Buna Vestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare Maria: „*Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema*” (Luca 1,35).

După ce Domnul Hristos a fost botezat în râul Iordan, „*a ieșit îndată din apă, și iată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-Se ca un porumbel și venind peste El. Și iată, glas din ceruri grăind: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!»*” (Matei 3,16-17). „*După ce s-a botezat tot poporul, botezându-Se și Iisus și rugându-Se, s-a deschis cerul și Duhul Sfânt S-a pogorât peste El în chip trupesc, ca un porumbel; și s-a făcut glas din cer: «Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit»*” (Luca 3,21-22). „*Și Ioan a mărturisit, zicând: «Am văzut Duhul ca pe un porumbel din cer pogorându-Se și cum a rămas peste El»*” (Ioan 1,32), deci după botez Sfântul Duh nu S-a îndepărtat de Domnul Hristos, fiindcă Sfântul Evanghelist Marcu a scris că „*îndată Duhul L-a scos în pustie*” (Marcu 1,12), unde a fost ispitit de Satana. După ce Mântuitorul l-a biruit pe vrăjmașul în pustia Carantaniei, Sfântul Duh era cu El, pentru că Sfântul Evanghelist Luca a afirmat că „*Iisus S-a întors cu puterea Duhului în Galileea; și vestea despre El a ieșit în tot ținutul dimprejur*” (Luca 4,14).

Mântuitorul „*i-a luat cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt; și S-a schimbat la față înaintea lor. Și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, așa cum înălbitorul nu poate înălbi pe pământ. Și Ilie li s-a arătat împreună cu Moise; și vorbeau cu Iisus. Și răspunzând Petru, I-a zis lui Iisus: «Învățătorule, bine ne este să fim aici; să facem trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una». Că nu știa ce să spună, fiindcă erau înspăimântați. Și s-a făcut un nor care-i umbrea; și din nor a venit un glas, zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit, pe Acesta să-L ascultați!»*” (Marcu 9,2-7). Pe Muntele Taborului Dumnezeu Tatăl a grăit, Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, S-a schimbat la față, iar Sfinții Părinți spun că norul din care a grăit Dumnezeu Tatăl era Sfântul Duh.

La moartea Sa cu trupul pe cruce, Domnul Hristos I-a zis lui Dumnezeu Tatăl: „*Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu*” (Luca 23,46).

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a scris că „*Trei sunt Cei ce mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh; și Aceștia Trei Una sunt*” (I Ioan 5,7), una ca ființă, dar trei ca persoane.

După cum am menționat mai înainte, monoenergismul și monotelismul au fost două învățături eretice promovate de împăratul bizantin Heraclie.

Monoenergismul susținea că în Iisus Hristos nu există o lucrare a firii omenești. De aici rezultă că mântuirea se realizează numai prin lucrarea lui Dumnezeu, omul fiind redus la o marionetă în mâna lui Dumnezeu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a respins această erezie, afirmând că omenitatea adevărată, adică păstrată nealterată în forma sa deplină, nu există decât acolo unde activează și o lucrare sau o mișcare firească și reală. Nu există nicio fire lipsită de lucrare, pentru că existența unei firi este manifestată de puterea, mișcarea sau lucrarea sa naturală. Nicio fire nu poate exista în afara lucrării sale, ea nu există decât în sau prin lucrarea sa constitutivă. Acolo unde nu există o lucrare conformă firii, nici fire nu există. Motivul constă în faptul că lucrarea, prin creație, este imanentă firii, îi este intrinsecă și izvorăște din creația însăși. Lucrarea naturală este o caracteristică înnăscută a firii, pe care o structurează, spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Lucrarea face parte din rațiunile pe care Dumnezeu le-a sădit în fire prin actul creator. Fiind rațiunea naturii, adică principiul esențial și constitutiv al ființei, lucrarea constituie, prin urmare, definiția ontologică a naturii. Firea se manifestă primordial și în mod direct prin lucrarea sa. Lipsa lucrării naturale a unei ființe postulează și inexistența acesteia, pentru că existența unei naturi implică existența unei lucrări care îi aparține în mod firesc. Firea nu poate exista, nici nu poate fi cunoscută în afara lucrării sale firești. O fire fără lucrare este contradictorie în sine, un nonsens.

Monotelismul afirma că în Iisus Hristos a existat o singură voință, cea dumnezeiască.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a combătut și această învățatură eretică, afirmând că o fire lipsită de voință, în calitate de atribut esențial sau de proprietate firească indispensabilă, își pierde calitatea sa de fire. Nu există fire omenească fără voință, pentru că aceasta este o însușire naturală care susține calitățile aparținătoare firii. Fire lipsită de voință nu există, cele două fiind inseparabile. Negarea unei voințe care aparține în mod esențial firii duce, în consecință, la dispariția sau cel puțin la diminuarea firii respective.

La cel de-al VI-lea Sinod Ecumenic, care a avut loc la Constantinopol, în anii 680-681, a fost recunoscut faptul că în Domnul nostru Iisus Hristos există două voințe naturale și două lucrări naturale, firea omenească având voința ei proprie, care se supune de bunăvoie voinței dumnezeiești, fiind pe deplin îndumnezeită.

Iubiți fii duhovnicești,

Întruparea Fiului lui Dumnezeu este un mister mai presus de mintea omenească, pe care Biserica l-a numit „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută” și despre care Sfântul Apostol Pavel a scris: „*Cu adevărat, mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă*” (I Timotei 3,16), de aceea una dintre înșelătoriile diavolului este aceea de a-i abate pe credincioși de la credința cea adevărată.

Amăgitori de la dreapta credință au fost și vor mai exista cât va fi lumea, noi însă avem datoria de a păstra această credință nealterată, de aceea Sfântul Apostol Petru ne-a atras luarea aminte: *„Au fost în popor și profeți mincinoși, după cum și între voi vor fi învățători mincinoși, care vor strecura erezii pierzătoare și, tăgăduindu-L chiar pe Stăpânul Care i-a răscumpărat, își vor aduce loruși grabnică pieire”* (II Petru 2,1). Sfântul Ioan Evanghelistul a scris și el *„că mulți amăgitori au ieșit în lume, care nu mărturisesc că Iisus Hristos a venit în trup; unul ca acesta este amăgitorul și antihristul”* (II Ioan 1,7), de aceea Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: *„Vă rog, fraților, să vă păziți de cei care fac dezbinări și poticniri împotriva învățaturii pe care ați primit-o. Feriți-vă de ei”* (Romani 16,17).

Cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei vă dorim tuturor sănătate deplină, viață îndelungată, realizări spirituale și materiale spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea oamenilor. „La mulți ani buni!”.

Al vostru de tot binele doritor
și către Domnul pururea rugător

†Petroniu
Episcopul Sălajului